

| KRYSZYNA SZELAŁOWSKA: *Ludvig Holberg. Uczony, pisarz, prześmiewca*, Instytut Badań nad Dziedzictwem Kulturowym Europy, Białystok 2014, 350 s., 59 PLN.

I en biografi skrevet af den polske historiker Krystyna Szelałowska præsenteres Ludvig Holbergs liv, samtid og forfatterskab. Ikke på dansk eller norsk henvendt til Holbergs landsmænd. Heller ikke på engelsk for et internationalt akademisk publikum. Men på polsk for interesserede polakker. Det kalder på en forklaring.

Forklaringen kommer allerede i forordet, hvor Holberg forventeligt nok omtales som den danske og norske litteraturs fader, men også som en forfatter og tænker af europæisk format. Det fortælles, at Holbergs popularitet rakte langt uden for Skandinavien og altså bl.a. til Polen, hvor flere af hans skuespil blev opført i 1750'erne. Også hans videnskabelige værker nåede frem til polske læsere i 1700-tallet i engelsk, tysk, russisk eller fransk oversættelse, og *Niels Klims underjordiske rejse* udkom på polsk i 1819. I mere moderne tid er en række af skuespillene blevet opført i Polen, både før og efter systemskiftet i 1989.

Alligevel har Holberg efter Szelałowskas mening ikke fået den anerkendelse, han fortjener, og det forsøger hun at rette op på med denne biografi. Selv kom hun første gang i berøring med Holberg i 1979, da hun begyndte på sin doktorafhandling om oplysningstiden i Danmark og Norge. Hun skriver, at hun gerne ville have haft afhandlingen publiceret, men at „de forkerte mennesker og de forkerte omstændigheder ikke tillod denne ide at virkeliggøres“. Om forhindringerne udspang af censuren i det kommunistiske Polen eller af mere banale intriger, bliver ikke forklaret nærmere. Den bog, der nu er udkommet mange år senere, er da heller ikke afhandlingen i sin oprindelige form, men en biografi om Holberg med inddragelse af den nyere litteratur om emnet.

Bogen må betegnes som et solidt akademisk værk på 350 sider med en omfattende litteraturliste og et godt noteapparat. Den tilføjer formentlig ikke så meget nyt til vores viden om Holberg, men den præsenterer den kendte viden på en grundig og troværdig måde. Samtidig er den skrevet i et forholdsvis let tilgængeligt sprog, så den sagtens kan læses af folk uden særlige akademiske forudsætninger, og den indeholder en mængde anekdoter og illustrationer, der får den til at virke indbydende. Alt i alt en ganske vellykket kombination af saglighed og folkelighed. En yderligere kvalitet ved bogen er dens udførlige beskrivelser af den samtidige kontekst, for eksempel af København i 1700-tallet og af datidens kulturliv og politiske strømninger. Af hensyn til de polske læsere er der også ind imellem henvisninger til forholdene i Polen på samme tid, men de fylder faktisk ikke så meget, som man kun-

ne forvente. Det er snarere den europæiske sammenhæng, der danner baggrund for præsentationen af Holberg.

Nogle enkelte småfejl i gengivelsen af danske navne forstyrrer ikke det overordnede indtryk, at forfatteren har et indgående kendskab til skandinaviske sprog og til forholdene i Danmark og Norge. For polske læsere er bogen en fremragende introduktion til Holbergs liv, produktion og samtid. For os andre kan den være en påmindelse om, at der faktisk findes forskningsmiljøer i udlandet, som beskæftiger sig med vores sprog, litteratur og historie, og at en så hjemlig og national figur som Holberg også kan have en international dimension.

*Rune Brandt Larsen*

| MAGNUS RESSEL: *Zwischen Sklavenkassen under Türkenpässen. Nord-europa und die Barbaresken in der frühen Neuzeit*, Pluralisierung & Autorität Band 31. De Gruyter, Berlin/Boston 2012, 834 s., 179,50 Euro.

I 1816 blev Algier by bombarderet af en britisk-hollandsk flådestyrke, der foruden at forårsage store ødelæggelser i byen også sørgede for at ødelægge den algeriske flåde. Hermed var den største korsarstat i Nordafrika sat ud af spillet, og de tre andre, Tunis, Tripoli og Marokko gik snart derefter ind på at indstille deres kapringer af europæiske skibe. Et problem, der havde plaget Europas søfartsnationer i 350 år, var endelig løst. Det diskuteres heftigt, hvor mange europæere der blev slaver i Barbareskerne, som man under et har kaldt de fire nordafrikanske korsarstater. Den amerikanske historiker Robert Davies har anslået tallet til at være 1-1,25 million, hvilket franskmanden Daniel Panzac har kaldt et fantasifoster. I foreliggende bog foreslår Magnus Ressel et tal på mellem 350.000 og 700.000, men understreger, at det er en usikker vurdering.

Nogle slaver blev taget på skibe og ført til Nordafrika, hvor skib, ladning og besætning med passagerer blev solgt. Andre blev taget ved storstilede raids på den spanske og italienske kyst, hvor hele bysamfund blev bortført. Bl.a. på Mallorca kan man stadig se de vagttårne, som blev opført for at advare befolkningen om korsarflåder på vej. Et helt specielt raid var angrebet på Island i 1627, hvor mere end 400 islændinge blev bortført, og hvorfra kun en brøkdelen vendte hjem. Der er nogen uenighed om, hvad man skal kalde slaverne i Nordafrika. Nogle forskere foreslår krigsfanger eller gidsler, hvilket algerierne selv foretrækker, men det virker på mig meget apologetisk; trods alt blev folk bortført og solgt, hvilket definatorisk gør dem til slaver. Et udmær-